

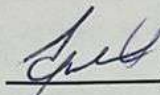
«Ақтөбе облысының білім басқармасы Әйтеке би ауданының білім бөлімі» ММ «Байжанкөл бастауыш білім беретін мектебі»

КММ

Бекітемін
Мектеп меңгерушісі

«31» тамыз 2023ж

 Ермагамбетов С.С.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарты

1. Жалпы ережелер

1. Осы сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт «Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңының 10-бабына сәйкес әзірленген және Департамент қызметінің барлық салаларындағы тыйым салулар, шектеулер мен рұқсаттар Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі Медициналық және фармацевтикалық бақылау комитетінің Астана қаласы бойынша Департамент (бұдан әрі – Департамент) жүйесі болып табылады.

2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың мақсаты – сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алу, құқықтық сауаттылықты арттыру және басқарма қызметіндегі сыбайлас жемқорлық көріністеріне мүлдем төзбеушілік.

3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың мақсаттары:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлықты қалыптастыру және Департамент қызметкерлерінің функционалдық міндеттерін орындаудағы тұрақты жауапкершілігі;

2) сыбайлас жемқорлық көріністерін уақтылы анықтау және олардың жағымсыз салдарларының алдын алу;

3) Департамент қызметінің тиімділігін арттыру.

4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты қолдану және енгізу:

1) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт басқарманың өз функцияларын орындау және жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін жүзеге асыру жөніндегі қызметінде қолданылады.

2) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт басқарма қызметкерлерінің орындауы үшін міндетті.

3) Департаменттің әрбір қызметкері сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың қолданылуына және орындалуына дербес жауапкершілікте болады.

5. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабының 2-тармағына сәйкес «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» өзгертілуде.

6. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт қызмет саласына қарай Департамент қызметкерлерінің белгіленген ережелерді мүлтіксіз сақтауға

және сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алуға бағытталған әрекеттері мен шешімдерін айқындайды.

7. Департамент қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты сақтауын бақылауды Әдеп жөніндегі уәкіл жүзеге асырады.

8. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты әзірлеуші: департамент басшысының орынбасары және департамент заңгері.

2. Қоғамдық қатынастар саласында жұмыс істейтін тұлғалардың мінез-құлық (әрекеттері) ережелері

Тыйым салулар, шектеулер мен рұқсаттар:

1. Жеке тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін жүзеге асыру кезінде және саладағы заңды тұлғалар:

1) өзінің қызметтік өкілеттіктерін жүзеге асыру кезінде қандай да бір материалдық игіліктерді, қызметтерді және оларға қатысты өзге де артықшылықтарды қабылдамау өз міндеттерін орындаумен;

2) мүдделер қақтығысын болдырмауға, олар туындаған жағдайда заңнамаға сәйкес оларды жою жөнінде шаралар қабылдауға;

3) мемлекеттік қызмет көрсету кезінде өзінің немесе үшінші тұлғалардың пайдасына қызмет бабын пайдаланбауға;

4) ықпал ету үшін қызметтік жағдайыңызды пайдаланбаңыз мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, мемлекеттік қызметшілердің және басқа да тұлғалардың жеке сипаттағы мәселелерді шешудегі қызметі туралы.

2. байланысты туындайтын басқа қатынастар жағдайында мемлекеттік қызмет көрсету саласының ерекшеліктерінен:

1) теріс қылықтардың және өзге де құқық бұзушылықтардың алдын алуға; олар үшін Қазақстан Республикасының заңдарында тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілік көзделген;

2) мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтар алу немесе алу мақсатында ресми және ресми таратылуға жатпайтын өзге де ақпаратты пайдаланбауға;

3) өз міндеттерін орындау кезінде іскерлік этикет пен қызметтік мінез-құлық ережелерін сақтауға міндетті.

3. Өз құзыреті шегінде басқарушылық және басқа шешімдерді дайындау және қабылдау кезінде

1. Тікелей басшыға мүдделер қақтығысының, қызметтік міндеттерін орындаудағы жеке мүдделердің, сыбайлас жемқорлық мінез-құлыққа бейімділігінің және сыйлық алудың туындауы туралы хабарлау.

2. Қызметтік міндеттерін орындауда жеке және пайдакүнемдік мүдделерді басшылыққа алмау.

3. Әріптестер мен басшыларға олардың бейтарап ресми шешіміне әсер етуі мүмкін қарым-қатынастардың белгіленген тәртібін бұзатын заңсыз өтініштермен байланысудан аулақ болу.

4. Басқа адамдарды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға итермеу және итермеу.

5. Қызметтік өкілеттіктерін пайдалана отырып, әріптестеріне, басшыларға және басқа да лауазымды тұлғаларға сыйлық бермеу және мүліктік игіліктер, жеңілдіктер немесе артықшылықтар алу үшін қызметтік емес қызмет көрсетпеу.

6. Лауазымды өкілеттіктерді орындауға байланысты сыйлықтарды қабылдамаңыз.

7. Мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтар алу немесе алу мақсатында таратуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдаланбаңыз.

8. Егер бұл жақын туыстық қатынастарда болатын адамдардың (ата-аналардың, жұбайлардың, аға-інілердің, апа-сіңлілердің, балаларының) тікелей бағынуымен немесе бақылауымен байланысты болса, лауазымға тағайындаудан бас тартуға.

9. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда белсенділік таныту.

10. Белгілі болған сыбайлас жемқорлық фактілері туралы, сондай-ақ материалдарды жедел қарау немесе қағазбастылық үшін қандай да бір пайда алуға бейімділік туралы дереу басшылыққа хабарлау.

11. Орындау үшін келіп түскен өкімнің заңдылығына күмәнданатыны туралы тікелей басшыға дереу жазбаша хабарлауға.

12. Егер тікелей басшының өзі мүдделер қақтығысына қатысты болса, жоғары басшылыққа шағымдану.

13. Әріптестерден жоғары құқықтық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қолдауды қолдау және талап ету.

14. Ықтимал мүдделер қақтығысының себептері мен шарттарын, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды және олардың салдарын жою бойынша тұрақты негізде шаралар қабылдау.

15. Кіріс алуға байланысты кәсіпкерлік және өзге де қызметті жүзеге асыруда ешкімге көмек көрсетуден аулақ болу.

16. Үшінші тұлғалардың мүдделерін білдіруден немесе лоббирлеуден, сондай-ақ олардың атынан әрекеттер жасаудан аулақ болыңыз.

**Мемлекеттік қызмет көрсету кезінде,
лицензиялау-рұқсат ету функцияларын және халыққа басқа да
қызметтерді жүзеге асыру, басқарманың лауазымды тұлғаларына:**

1. Тұрақты негізде мемлекеттік қызмет көрсету сапасын арттыру бойынша шаралар қабылдасын.

2. Мемлекеттік қызмет көрсетуге өтініштерді, лицензиялар мен рұқсаттарды қарау кезінде қағазбастылық фактілеріне жол бермеу, оларды уақытында беру.

3. Мемлекеттік қызметтерге, лицензиялар мен рұқсаттарға өтініш берушілермен қызметтен тыс қатынастарға түспеу.

4. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауға итермелеу кезінде басшылыққа хабарлау.
5. Мемлекеттік қызметтерді, лицензияларды немесе рұқсаттарды алу үшін өтініш берушімен тікелей байланысты барынша азайту.
6. Мемлекеттік қызмет көрсету, лицензия немесе рұқсат алу үшін бекітілген тізбеге енгізілмеген қосымша құжаттарды талап етпеуге және талап етпеуге.
7. Көрсетілетін қызметті алушылардан ақпараттық жүйелерден алуға болатын құжаттарды талап етпеу.
8. Мемлекеттік қызмет көрсету үшін қарауға қабылданған өтініштер, сондай-ақ олардың қаралу мәртебесі туралы ақпаратты ақпараттық жүйелерге (болған жағдайда) уақтылы енгізу.

**5. Заңды және жеке тұлғаларды тексеруді ұйымдастыру кезінде;
департаментінің құзыреті шегінде,
лауазымды тұлғалар ынталандырылады:**

1. Аудит субъектілерінің қорғалатын құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуына жол бермеу.
2. Жеке мүдделер мен үшінші тұлғалардың мүдделері үшін тексеруді бастауға жол бермеу.
3. Тексерілетін субъектілердің есебінен тексеру қызметін жою.
4. Тексерілетін субъектілерге заңсыз талаптар қоймау, тексеру нысанасына қатысы жоқ сұрау салулар жасамау.
5. Аудит объектісін оны жүзеге асыру кезінде аудит нысанасына қатысты қажетті ақпаратпен қамтамасыз ету.
6. Тексерулер жүргізу кезінде тексерілетін кәсіпкерлік субъектілерінен тексеру нысанасына қатысы жоқ құжаттарды талап етпеу.
7. Тексеру субъектісінің келісімінсіз, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық құпияны құрайтын қызметтік міндеттерді орындау салдарынан белгілі болған мәліметтерді таратуға және (немесе) пайдалануға жол бермеу.

**6. Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде,
тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сатып алуға байланысты,
Департамент қызметкерлеріне мыналар ұсынылады:**

1. Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыруға пайдаланылатын қаражатты оңтайлы және тиімді пайдалану.
2. Заңда өзгеше көзделмесе, әлеуетті өнім берушілерге мемлекеттік сатып алу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру.
3. Әлеуетті жеткізушілер арасындағы адал бәсекелестік.
4. Мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығы.
5. Сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алу.
6. Осы әлеуетті өнім берушінің бірінші басшыларының және (немесе) өнім берушіні таңдау туралы шешім қабылдауға құқығы бар немесе осы әлеуетті өнім берушінің уәкілетті өкілінің жақын туыстарының, жұбайларының немесе жеке тұлғаларының қатысуына жол бермеу. тапсырыс

берушінің өкілдері немесе мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы жүзеге асырылып жатқан мемлекеттік сатып алуларға қатысу үшін ағымдағы мемлекеттік сатып алу.

8. Атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген ол тартқан әлеуетті өнім беруші және (немесе) қосалқы мердігер (бірлесіп орындаушы) ретінде қатысуға жол бермеу.

7. Қызметкерлерді таңдау және орналастыру кезінде Бөлім мыналарды ұсынады:

1. Мемлекеттік әкімшілік қызметшілерді жоғары тұрған лауазымға тағайындау кезінде меритократия қағидатын басшылыққа алыңыз.

2. Мемлекеттік қызмет саласындағы қолданыстағы заңнаманың талаптарын сақтау.

3. Әділет органдарына қызметке қабылдау кезінде мемлекеттік әкімшілік қызметшілерге жүктелетін негізгі міндеттерді, тыйым салулар мен шектеулерді түсіндіріңіз.

4. Мемлекеттік қызметшілердің дербес деректері туралы мәліметтерді негізсіз беруге жол бермеу.

5. Мемлекеттік қызметкерлеріне қатысты қызметтік тергеулерді объективті және жан-жақты жүргізу.

6. Қызметке тағайындалған әділет органдарының лауазымды адамдарынан жеке сипаттағы қандай да бір қызмет көрсетуді талап етпеуге және оларға жүгінбеуге.

8. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау кезінде

1. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындауға және талқылауға жұртшылықтың, бұқаралық ақпарат құралдарының қатысуын қамтамасыз ету.

2. Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу кезінде Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы және жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктері өкілдерінің қатысуы міндетті.

3. Нормативтік құқықтық актілерді сараптамасыз (құқықтық, экономикалық, экологиялық, қаржылық және өзге де сараптамаларсыз) әзірлеуге тыйым салынады.

4. Нормативтік құқықтық актілерде сыбайлас жемқорлық факторлары немесе олардың белгілері бар нормаларды, сондай-ақ құқық бұзушылық жасағаны үшін баламалы санкцияларды қолданбау.

9. Басқа да әлеуметтік маңызы бар қатынастарда өмір сүру саласының ерекшеліктеріне байланысты

1. Кадрларды туыстық, қауымдық және жеке адалдық белгілері бойынша іріктеу және орналастыру жағдайларына жол бермеу, меритократия қағидаттарының сақталуын қамтамасыз ету.
2. Бағынысты лауазымды тұлғалардың міндеттері мен лауазымдық өкілеттіктерінің көлемін нақты және нақты белгілеу.
3. Қол астындағы лауазымды тұлғалар арасында жұмыс көлемінің біркелкі бөлінбеуіне жол бермеу.
4. Өз қызметінің нәтижелерін бағалауда, сондай-ақ көтермелеу мен жазалау шараларын қолдануда әділдік пен объективтілік таныту.
5. Орындауы анық мүмкін емес немесе өзінің қызметтік міндеттерінің шегінен шығатын, сондай-ақ заңға қайшы келетін нұсқаулар бермеуге.
6. Қызметтен тыс сипаттағы мәселелерді шешуде қол астындағы қызметкерлердің қызметіне ықпал ету үшін қызмет бабын пайдаланбаңыз;
7. Қол астындағы қызметкерлерді сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауға мәжбүрлемеңіз.
8. Қол астындағы қызметкерлер мен басқа да лауазымды тұлғалардың сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзуының алдын алу және жолын кесу.
9. Қызметтік міндеттерін орындау барысында әріптестермен туындаған мүдделер қақтығысын шешу бойынша кешенді шараларды уақтылы қабылдау.
10. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша кешенді шаралар қабылдау.
11. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды, оның ішінде қарамағындағы қызметкерлермен де жою.
12. Жоғары тұрған немесе төмен тұрған лауазымды адаммен, сондай-ақ қызметі немесе жұмысы бойынша оған өзге тәуелділік бар лауазымды адаммен ақшалай немесе өзге де мүліктік сипаттағы құмар ойындарға қатыспауға.
13. Қол астындағыларды қоса алғанда, қызметтік емес немесе жеке тапсырмаларды орындауға тартуға жол бермеу.

10. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру

1. Сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік ахуалын қалыптастыру – қоғамда жалпы танылған құндылықтар жүйесі призмасы арқылы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл қажеттілігіне лауазымды тұлғалардың сенімін нығайту жөніндегі қызмет:
  - 1) патриоттық сезімді дамыту;
  - 2) жақын адамдарға деген сүйіспеншілік;
  - 3) адамдардың аға буынына құрмет көрсету;
  - 4) Қазақстан Республикасының аумағында тұратын халықтардың ұлттық дәстүрлеріне құрметпен қарау;
  - 5) өз елінің тарихын білу.

2. Басқарманың қызметі жалпы білім беру, ақпараттық және ұйымдастырушылық сипаттағы іс-шаралар кешені арқылы жүзеге асырылады, оларға мыналар жатады:

1) басқалармен қатар елдегі және әлемдегі оқиғалар туралы ақпарат әкелінетін кәсіптік оқыту;

2) лауазымды тұлғаларды пара алу кезінде қолмен ұстау эпизодтары бар бейнематериалдарды (бейнефильмдерді) ұжымдық қарау және талқылау;

3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын кейіннен әзірлей отырып, басқа мемлекеттік органдардың және қоғамдық бірлестіктердің, оның ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет өкілдерімен кездесулер ұйымдастыру;

4) қажет болған жағдайда қылмыстық құқық бұзушылықтар жасаудың зардаптарын көзбен көрсету мақсатында сотталғандарды/сотталғандарды ұстау орындарына баруды ұйымдастыру;

5) балаларға арналған балалар үйлеріне бару;

6) соғыс және еңбек ардагерлеріне қамқорлық;

7) спорттық және басқа да бос уақытты өткізу іс-шараларын өткізу.

3. Шенеуніктердің сыбайлас жемқорлықтың кез келген теріс қылықтарына, тіпті ең елеусіз көріністеріне төзбеушілікке тәрбиелеу. Бұл ретте басты назар жазаның бұлтартпастығына, оқиғаға төтенше жағдайды бере отырып, келешекте оны болдырмаудың алдын алу шараларын ұжымдық талқылау және әзірлеу арқылы болуы керек.

11. Басшылардың жеке жауапкершілігі

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес және оның алдын алуға бағытталған жұмыстарды ұйымдастыру бөлімі

«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 22-бабына сәйкес барлық мемлекеттік органдар, ұйымдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері және лауазымды адамдар өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуге міндетті.

Сыбайлас жемқорлықпен күресуге және оның алдын алуға бағытталған шаралардың тиімділігі көп жағдайда басқарма басшысының ұстанымды ұстанымына байланысты, ол іс-әрекеттердің жүйелілігімен, жүйелілігімен және үздіксіздігімен сипатталуы тиіс.